

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

Elaborarea unui program privind promovarea abordării pozitive în învățământul primar și gimnazial în condițiile incluziunii școlare

Tutore îndrumător:

Prof. Dr. Ilie BĂDESCU

Doctorand:

Theodora MICHEL

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS:

I.	Copiii cu CES din școală.....	pag. 4
II.	Cursuri de educație parentală – grupul țintă: părinți.....	pag. 8
	1. Scopul programului de educație parentală.....	pag. 9
	2. Teme abordate.....	pag. 10
	3. Materiale necesare.....	pag. 11
	4. Activități.....	pag. 11
III.	Program de consiliere a cadrelor didactice - grupul țintă: cadre didactice...	pag. 12
	1. A fi cadru didactic.....	pag. 12
	2. Scopul programului de consiliere a cadrelor didactice.....	pag. 14
	3. Obiectivele programului de consiliere a cadrelor didactice.....	pag. 14
	4. Necesitatea programului de consiliere a cadrelor didactice.....	pag. 15
IV.	Strategii didactice de educație pozitivă – grupul țintă: elevi.....	pag. 18
	1. Activități de educație nonformală	pag. 18
	1.1. Arte combinate.....	pag. 18
	1.2. Multiculturalitate.....	pag. 19
	2. Mediere educativă.....	pag. 20
	2.1. Propuneri operative pentru medierea educativă.....	pag. 26
	2.1.1. Medierea intenționalității și reciprocității.....	pag. 26
	2.1.2. Medierea sensului.....	pag. 26
	2.1.3. Medierea comportamentului de participare.....	pag. 27
	2.1.4. Concluzii.....	pag. 28
	3. Program de abordare pozitivă la nivelul ciclului de învățământ primar și gimnazial.....	pag. 28
	3.1. Activități și jocuri.....	pag. 29
V.	Bibliografie.....	pag. 48

REZUMAT

Școala în care îmi desfășor activitatea se află în zona Gării de Nord, într-o comunitate diversă, din care fac parte multe familii sărace, cu adulți fără ocupație sau cu ocupații în afara legii, adulți care sunt la închisoare (uneori ambii părinți într-o familie), familii de romi și are înscrisi 107 copii la nivel preșcolar, 137 nivel primar și 82 la nivel gimnazial.

Copiii cu CES din școală, investigați, au o stare de sănătate relativ bună, cu probleme de adaptare școlară și de învățare determinate de contextul socio-familial. Zece dintre elevii din primar și gimnaziu și doi dintre cei de la preșcolari au certificat, patru dintre aceștia obținându-l cu sprijinul școlii. Aceștia prezintă intelect de limită, ușor retard psihic, la care se adaugă tulburări asociate: deficit de atenție, comportament deviant. Fac parte din familii cu nivel mediu sau scăzut de educație, absolvenți de 3-8 clase, școală profesională, fără ocupație sau cu ocupații în afara legii: proxenetism, comercializare de droguri și cu unul sau ambii părinți în închisoare. Veniturile sunt asigurate de salarii mici, în unele cazuri, pensii, venituri sezoniere, activități ilicite (cele mai numeroase), alocații și diferite ajutoare sociale. Condițiile de locuit sunt de cele mai multe ori improprii, în locuințe insalubre, împreună cu mai multe persoane într-o încăpere.

Famiiliile multora dintre elevi nu sunt interesate de traseul școlar al copiilor ci doar de beneficiile materiale pe care le pot obține trimițându-i la școală.

Cadrele didactice au informat părinții despre dificultățile de adaptare școlară și de învățare ale copiilor și i-au sfătuit să-i supună unei evaluări de specialitate pentru a exista posibilitatea beneficiarii de un profesor de sprijin, dar nu s-a putut realiza decât colaborarea cu profesorul de sprijin, pe parcursul a doi ani de școală, pentru un număr prea mic de copii pentru a se face diferența.

În urma aplicării BASC-2, SMALSI și studierii traseului educațional al elevilor din școală, am constatat că prin aplicarea conceptului de abordare pozitivă într-o școală incluzivă de către toți factorii educaționali, cadre didactice, părinți, copii și alți membrii ai comunității locale, se pot obține rezultate mai bune la învățatură, o participare mai bună la activitățile instructiv-educative a copiilor, datorate promovării incluziunii și cultivării unei imagini de sine pozitive și o scădere a abandonului școlar la clasele IV-V.

Școala incluzivă presupune o examinare detaliată a modului în care barierele în calea învățării și participării la educație pot fi reduse din calea fiecărui elev.

Consider că incluziunea se referă la educația școlară a tuturor copiilor și tinerilor, conform conceptului „școală pentru toți”, oferă posibilitatea autoevaluării și a consemnării progresului dobândit în atingerea acestui ideal, proces important din multiple perspective: a personalului angajat, a elevilor, a părinților precum și a altor membri și organizații din comunitate. Școala incluzivă presupune o examinare detaliată a modului în care barierele în calea învățării și participării la educație pot fi reduse din calea fiecărui elev

Prin folosirea testului BASC am urmărit evidențierea imaginii de sine a unor grupe de copii care se încadrează în stadiul școlarității mici, sub influența abordării pozitive în procesul de predare. Copiii (atât băieți cât și fete) fac parte din grupe sociale variate cu vârste cuprinse între 7-11 ani. În acest sens s-a testat același număr de copii sub 3 spectre: cel personal (propriu, autointerviul, SRP), cel al părinților (PRS) și cel al învățătorului (TRS). Chestionarul de evaluare a strategiilor de învățare și a motivației școlare (SMALSI) permite identificarea strategiilor deficitare de învățare care pot afecta performanța academică și așa ghidează și facilitează intervențiile menite să optimizeze procesul de învățare. Se pot identifica problemele legate de motivația școlară, strategiile de învățare sau dificultățile apărute cu ocazia examinărilor care pot interveni odată cu evoluția academică.

Una din cele mai mari aventuri ale vieții noastre este cunoașterea de sine. Este o adevărată tragedie faptul că unii oameni își petrec întreaga viață fără a avea o țință precisă, împotmolindu-se în frustrări, pentru că nu știu nimic despre ei înșiși sau despre felul în care ar trebui să abordeze problemele, multe dintre acestea fiind create chiar de mediul în care trăiesc.

Fără îndoială, imaginea personală are o putere atât de mare încât impactul ei este copleșitor asupra destinului ca ființă umană, ea putând influența atât reușita, cât și eșecul. Imaginea personală este reală, chiar dacă nu o putem atinge, simți sau vedea. Eșecul și succesul sunt la fel de reale. Imaginea personală este propria noastră părere despre ce fel de persoană suntem. Este rezultatul experiențelor trecute, reușitelor sau eșecurilor, umilințelor sau triumfurilor și poartă amprenta modului în care am fost tratați de ceilalți, mai ales în primii ani ai copilăriei.

Pentru ca omul să fie adaptabil și eficient, el trebuie să fie format ca atare de timpuriu și ajutat să-și mențină disponibilitățile pe care le are la cote înalte de funcționare. Într-o lume a căutărilor și eforturilor spre mai bine, referirea la o personalitate cu adevărat eficientă, încetează să mai fie o problemă de conjunctură efemeră și perisabilă, devenind, dimpotrivă, una de interes maximal.

Trebuie să avem grijă ce le spunem copiilor. S-ar putea să fie de acord cu vorbele noastre. Înainte de a spune unui copil ca e "prost", "neîndemânatic", "rău", sau "o mare dezamăgire", este

important ca un părinte să-și pună întrebarea "oare în acest fel doresc eu să se perceapă pe sine fetița sau băiatul meu?".

Atunci când există o percepție realistă de sine (îți știi calitățile, dar accepți că ai și defecte) și, implicit, o imagine bună de sine, realitatea exterioară îți confirmă sau infirmă ceea ce deja știi despre tine și te ajută să îmbunătățești ceea ce ai deja, acolo unde este cazul.

O imagine de sine negativă te face să-ți scadă motivația sau chiar o anihilează prin lipsa încrederii în forțele proprii ducând, mai departe, la comportamente de evitare. O imagine de sine negativă este capabilă să creeze un cerc vicios din care persoanei îi este greu să iasă: nu face anumite lucruri pentru că nu se crede în stare iar după ce renunță la a face lucrurile respective se autoculpabilizează și se critică și mai tare, întărindu-și, astfel, convingerile negative despre sine și alimentând dialogul interior negativ.

Prin urmare am conceput un program care vizează trei grupuri țintă: părinți, cadre didactice, copii.

În ceea ce privește programul pentru copii, am vizat dezvoltarea unor strategii de abordare pozitivă a învățării în vederea creșterii stimei de sine, reducerii abandonului școlar și îmbunătățirii rezultatelor școlare. Obiectivele majore ale programului de abordare pozitivă la nivelul ciclului de învățământ primar și gimnazial sunt:

- a ajuta elevii să-și identifice punctele forte ale personalității lor;
- a-i sprijini pe elevi să recurgă la aceste puncte forte în viața de toate zilele;
- a promova capacitatea de adaptare, emoție pozitivă și sentimentul de semnificație și valoare.

Programul a vizat formarea și dezvoltarea unor valori precum bunătatea, curajul, înțelepciunea și perseverența. Sesiunile de lucru au constat în activități de 40-45 de minute desfășurate la nivelul claselor a-II-a, a-III-a și a-IV-a. Cele mai multe lecții au presupus discutarea unor puncte forte de caracter (sau alte concepte și competențe ale psihologiei pozitive), o activitate în clasă, o activitate cu teme din lumea reală, care să încurajeze elevii să aplice concepte și competențe în viața lor, și conceperea și dezvoltarea unui jurnal de reflecție. Am redat câteva jocuri, exerciții și activități desfășurate cu copiii în scopul creșterii gradului de integrare școlară a copiilor cu cerințe educative speciale. Prin acest program s-a încercat includerea educației pozitive la cât mai multe discipline, la limba română, istorie, educație civică.

Din punct de vedere al părinților, implicarea deplină a acestora în susținerea adaptării copiilor la cerințele ridicate de o structură educațională formală cum este școala, constituie un garant al depășirii angoasei de separare care este trăită de mulți copii, al stabilirii unor relații

confortabile cu profesorii și ceilalți elevi și bineînțeles un garant al unor achiziții academice corespunzătoare. Programul de consiliere a părinților încurajează participanții să-și studieze mai în amănunt viața și modul în care ei relaționează cu copiii lor:

- Să descopere o gamă mai largă de alternative pozitive și eficiente pentru rolul de părinte;
- Să dezvolte o rețea de sprijin social împreună cu alți părinți;
- Să învețe abilități eficiente pentru rolul de părinte și abordări pozitive ale disciplinării.
- Să dezvolte abilităților de a analiza și a identifica relațiile cauză – efect în relațiile interpersonale, schimbarea atitudinilor în raport cu relațiile din grupul copii – părinți – profesori, schimbarea anumitor comportamente, și adoptarea unor comportamente dezirabile și eficiente în relațiile copii-adulți;

Se urmărește astfel creșterea performanțele școlare ale elevilor în condițiile îmbunătățirii relațiilor între ei, dintre ei și părinți, dintre elevi și profesori și dintre profesori și părinți.

În ceea ce privește programul pentru cadrele didactice, acesta vizează adoptarea în stilul de predare a unui complex de strategii pozitive.

Spre deosebire de abordările școlare tradiționale, în care profesorii încearcă să adapteze materialul de predat la o „medie” a tipologiei elevilor și pentru a muta clasa cu totul către folosirea acestui material, printr-un singur stil de predare și de testare, profesorii care adoptă o abordare pozitivă vor folosi tehnici care se concentrează pe elevi diferiți ca stiluri de învățare, cu puncta tari sau slabe diferite. Profesorii folosesc metode, cum ar fi dezvoltarea de obiective personalizate pentru fiecare elev, generatoare de învățare pentru a dezvolta planuri motivații în vederea atingerii obiectivelor propuse. Mai degrabă decât a împinge elevii pentru a realiza un nivel setat al clasei, văzut prin accentul pus de testare standardizată, această abordare încearcă să personalizeze obiectivele de învățare la nivelurile individuale ale elevilor. În loc de a-i determina pe elevi pentru a concura unul împotriva celuilalt, învățarea este văzută ca un proces de cooperare, în cazul în care profesorii vor învăța la rândul lor, să respecte individualitatea fiecărui elev.